

A Folyóirat-kiadás Kollégiuma középtávú stratégiai terve 2012–2015

Bevezetés

Kollégiumunk a Nemzeti Kulturális Alap átalakításával olyan egységes folyóirat-támogatási rendszer kialakítására kapott lehetőséget, amely az NKA középtávú stratégiájának megfelelően képes – az egyes szakterületek sajátos kulturális pozícióját és az ebből fakadó különbségeket szem előtt tartva – a rendelkezésre álló költségvetési forrásokat igazságosabban, kiegyensúlyozottabban elosztani és a korábbi támogatási anomáliákat csökkenteni. A korábban különböző szakmai kollégiumok kompetenciájába tartozó folyóiratok megítélése (fontossága, illetve hasznossága) a nemzeti kultúra szempontjából továbbra is a középpontban maradt, a kollégium támogatási rendszerével mindemellett igyekszik erősíteni e kultúra sokszínűségét, kiemelni a tárgykörönként legjelentősebb orgánumokat, és a szakmai, országos, ill. regionális aspektusból releváns lapokat.

Az NKA küldetésével összhangban a kollégium továbbra is a pályázó folyóiratok megjelenéséhez járul hozzá, a működés valamennyi költségét nem vállalhatja magára. Pályázni csak a lap közvetlen előállítási költségeire lehet. A piaci bevételek és a korábban meglévő, de időközben gyérülő vagy megszűnő egyéb források (önkormányzat, civil támogatás, egyéb pályázati lehetőségek) ugyanakkor szem előtt tartandók. A középtávú stratégiánkra épülő támogatási rendszerünk másként kezeli a nonprofit, de fontos kulturális-társadalmi szerepet játszó lapokat, és másként (az esetenként számottevő piaci) bevételekkel rendelkező folyóiratokat, illetve (bármelyik kategóriába tartozzon is) a kiemelt jelentőségű orgánumokat. A szélesebb kör számára nem releváns tartalmat szolgáltató, vagy csupán kisebb csoportérdek nyilvánosságát kiszolgáló „önkifejezési formákat” azonban nem kívánjuk támogatni.

Az NKA középtávú stratégiája a kollégium számára megfogalmazza, hogy ösztönözze a kevésbé költségigényes, ámde (elméletben) sokkal nagyobb publicitást és könnyebb hozzáférhetőséget biztosító online-megjelenésre történő áttérést. A kollégium ennek megvalósulását megemelt támogatási kerettel biztosítja, azonban a magyar kulturális életben több évszázados hagyománnyal rendelkező, nyomtatásban elérhető folyóirat-kultúrát nem kívánja felszámolni. A szakmai-művészeti kommunikációban elengedhetetlen lapok nyomtatásban való megjelenését továbbra is segítjük, hiszen a nyomtatás megteremtette kommunikációs és disztribúciós csatornák jelenleg is fennállnak és működnek.

Célkitűzések, átalakítási és megvalósítási alapelvek

1. A rendelkezésre álló források hatékony felhasználása érdekében a kollégium új, egységes pályázati struktúrát alakított ki, amely a korábbi kollégiumi felépítés alapján nem tesz különbséget a pályázók között (nem elsősorban tudományos, ismeretterjesztő, kulturális, művészeti területek bontásában gondolkodik). Ráadásul a kulturális-művészeti terület még tovább tagolt volt a korábbi szerkezetben: tíz különböző kollégium támogatta a saját területét a rendelkezésére álló keretből. Az egységes folyóirat-támogatási rendszer a korábbi szerkezetből fakadó anomáliákat igyekszik kiszűrni, viszont az eltérő szegmensek egyedi igényeit, körülményeit továbbra is szem előtt tartja. A szakmai képviselők jelenléte a kollégiumban, szakmai konzultációk az adott terület szakértőivel, valamint a korábbi döntések eredményeinek ismerete garantálja a kiegyensúlyozott döntést, melynek következtében a kiemelt fontosságú lapok és a jelentős fórumok továbbra is támogatásra számíthatnak. A korábbi kollégiumi struktúrában a szépirodalom esetében volt a legnagyobb a támogatott folyóiratok köre és itt volt a legnagyobb a támogatási igény is. A terület évszázados hagyománya, ráadásul megbonthatatlan kapcsolata a nyomtatással és az írással, továbbra is indokolja kiemelt támogatását. Hasonlóképp nagy a tudományos-ismeretterjesztő szegmensből pályázók köre, ám itt jellemző

módon a megvalósításhoz szükséges, vagy az igényelt összegek arányaikban nem oly nagyok, mint más szakterületeken.

2. Az új pályázati rendszer ezért a megvalósítás minősége, jellege és a folyóirat nemzeti kultúrában betöltött szerepe alapján alakított ki új kategóriákat, melyek mind a nyomtatott, mind pedig az elektronikus (online-tartalomszolgáltatás) megjelenés esetében figyelembe vették az NKA középtávú stratégiájának javaslatát, vagyis a kollégium többéves pályázati ciklus kialakítását kezdeményezte. Elsődlegesen a kiemelt fontosságú, régóta működő, a szakterületükön központi szerepet betöltő folyóiratok számára írunk ki ilyen pályázatot, aminek tapasztalataira építve ilyen irányban esetlegesen tovább bővíthetjük a pályázati altémákat. A hároméves támogatási pályázat több megfontolást igényel a pályázóktól a hosszabb távú folyóirat-fejlesztési terv kimunkálása miatt és nagyobb terhet is ró pályázókra (önrész biztosítása), , ugyanakkor előnyt jelenthet számukra, hogy nagyobb biztonsággal tervezhető és fejleszthető a pályázati ciklusban a lap.

3. A megújult struktúra elkülöníti a hagyományos nyomtatott és az online-folyóiratok, illetve ingyenesen terjesztett (nyomtatott) lapok körét. Az online-tartalomszolgáltatás azonban minden folyóirat számára kötelező: 2013-tól az NKA által támogatott sajtótermékeket kötelező maximum fél évvel a nyomtatott megjelenés után elektronikusan hozzáférhetővé tenni (elektronikus archiválás). Ez azt is jelenti, hogy nyomtatott lapok kiadványuk online-megjelentetésére csak akkor pályázhatnak külön, ha a print verziótól eltérő, mennyiségileg és minőségileg is más tartalmat jelenítenek meg. Egyre több azonban az a folyóirat, mely nyomtatott megjelenése mellett önálló portált is üzemeltet; ezeket a továbbiakban is támogatjuk, sőt fejlesztéseiket ösztönözzük.

4. A lapok bevétele alapján is elkülönítünk pályázati altémákat. Míg a kisebb összköltségvetésű folyóiratok esetében nem írunk elő bevételi kötelezettséget, a nagyobb költségvetésű folyóiratoknak (amelyek több támogatáshoz is juthatnak) kötelezően bevétellel kell rendelkezniük. Ez, illetve a pályázati díjmegállapítás is segíti a pályázókat a helyes altémaválasztásban. Célunk, hogy a pályázókat a tudatos és körültekintő pályázásban tegyük érdekeltté, a korrekció után is formai hibás pályázatokat nem áll módunkban elbírálni. Az online-pályázati rendszer bevezetésével a pályázás ügymenete egyszerűsödik, valamint a pályázati eljárás etikája is tovább fejlődik és erősödik.

5. A kollégium a korábbinál több elektronikus tartalomszolgáltatásra vonatkozó pályázatot kíván támogatni. Kiemelten kezeli és megnövelt pályázati kerettel anyagilag is motiválja az online megjelenést, valamint a hagyományos folyóiratok online megjelentetésre történő teljes áttérését. Ennek érdekében bevezeti az online lapok hároméves pályázati ciklusát, amelyet kiemelkedő fontosságú, szakmailag számottevőként jegyzett, bevétellel is rendelkező portálok számára hirdet meg. A kisebb összköltségvetésű online-termékek esetében – ahol leginkább elképzelhető a nyomtatott megjelenésről való áttérés – nem számolunk bevételi kötelezettséggel. A kötelezően megadandó látogatottsági adatok és ezek elemzése pedig objektív mérőszámmal is segíti a kollégium szakmai bírálatát.

6. A kollégium egyedi pályázatokat is befogad, véleményez, illetve támogat, ha azok formailag megfelelők, és a pályázó kielégítően indokolja az egyedi kérelmet. Az egyedi pályázatok elsősorban az év közben induló, átalakuló, fejlődő lapok számára jelentenek lehetőséget. A kollégium meghívásos pályázatokat abban az esetben ír ki, ha az általános pályázati kiírásból esetleg formai okokból kimarad olyan folyóirat, amely korábban is jelentős szakmai munkát végzett, és ezt az NKA is támogatta. Az egyedi, illetve meghívásos pályázati keret azonban az összköltségvetés 5%-át nem haladhatja meg, és még ezt az összeget sem kívánjuk teljességgel felhasználni, erre csupán néhány indokolt esetben kerülhet sor.

7. A kollégium az NKA középtávú stratégiájával egyetértésben támogatja, hogy a támogatásban részesült nyomtatott folyóiratok kerüljenek közvetlenül a „központi” könyvtárakba is. Mivel azonban

elsődleges és sürgős feladatunk a pályázati rendszer átalakítása, illetve megalkotása volt, ennek pontos kidolgozását a későbbiekben véglegesítjük. Munkánkban több kollégium (pl. a Könyvkiadás Kollégiuma) tapasztalataira is számítunk, és az NKA hasonló terveivel is összhangban kell lennünk. A 2013-as esztendőben ennek kereteit is kialakítjuk, és a Bizottság elé terjesztjük.

Pénzügyi keret

A rendelkezésre álló pénzügyi keret felosztását a kiemelt, hároméves (nyomtatott és online) programok előtérbe helyezésével kezdi a kollégium. A keret felét e pályázatok számára tartjuk fenn, a további rész a többi pályázati altéma/típus között oszlik el, az arányosság elvét követve. Így több, nagy költségvetésű pályázati projektet is stabilabban tudunk ezáltal finanszírozni az elkövetkezendő időszakban, miközben a kisebb költségvetésű, vagy költségigényű pályázatok számát sem szükséges redukálnunk. Az ingyenesen terjesztett lapok körében a legkisebb a keretösszeg, de itt maximálisan 500 példány reális előállítási költségét támogatjuk. A többi altéma esetében pedig a korábbi évek igényeihez és támogatási gyakorlatához kapcsolódóan osztottuk fel az összeget, tekintettel a digitalizáció és az online-lapok térnyerésére is.

Kommunikáció

A kollégium nagy gondot fordít lépéseinek kommunikálására. A fontos módosításokat a 2012-ben kezdeményezett sajtóreggeli eseményein kívánjuk bemutatni, de a működésünkkel kapcsolatos további lényeges esetekben is a nyilvánossághoz fordulunk. A pályázati döntéseket azonban továbbra sem kívánjuk egyedileg kommentálni sem nyilvánosan, sem pedig magánúton. A kollégium szakmai döntéseinek előkészítéséhez mind az NKA ügymenetét ismerő munkatársainak, mind pedig a különféle szervezetek képviselőinek, szakértőknek a tanácsait, segítségét szükség szerint igénybe vesszük, a velük való széles körű párbeszéd fenntartása a kollégium számára alapvető.

Záró megjegyzések

1. A 2012-ben rendelkezésre álló keret lehetővé tette, hogy a korábbi évek támogatási gyakorlatának arányait fenntartsuk, szükség esetén korrigáljuk. Az új rendszer számára azonban ezt a jelenleg rendelkezésre álló keret nem teszi lehetővé. Hogy biztonsággal tudjuk odaítélni a pályázók számára a hosszabb távon szükséges támogatást, további finansziális expanzióra, illetve erőteljesebb szelekcióra van szükség. Még úgy is, ha a nemzeti kultúra egészének vagy a decentralizációban fontos regionális értékek megőrzését nem szolgáló pályázatokat nem finanszírozzuk a továbbiakban.
2. A keretösszeg kiosztásával kapcsolatban fontos a mindenkori pontos tájékoztatás. Javasoljuk, hogy az NKA belső fórumain a kollégiumot rendszeresen tájékoztassák a döntésekhez elengedhetetlen pénzügyi keretek alakulásának folyamatairól.

Budapest, 2012. augusztus 7.

*Dr. Bednatics Gábor,
a Folyóirat-kiadás Kollégiuma vezetője*